

Severská inspirace: zpráva z cesty do Helsinek – 1. část

V listopadu 2016 jsme jako čtyřčlenná skupinka knihovníků z Knihovny FF UK ve složení Martin Bartoš (podpora vědy, open access a e-learning), Jan Kamenický (vedoucí Knihovny Jana Palacha FF UK), Klára Rösslerová (ředitelka Knihovny FF UK) a Tomáš Vejvoda (Propagace služeb, PR) vyrazili do Helsinek, hlavního města Finska, a za čtyři dny jsme tam navštívili 6 různě zaměřených knihoven. Stáž v Helsinkách navázala na dříve absolvované zahraniční cesty do Norska, Irska, Rakouska a Německa a i tentokrát bylo hlavním cílem pozorování knihovních institucí v jejich každodenním provozu, nahlédnutí do zákulisí prostřednictvím komentovaných prohlídek a odborných prezentací, které nám vždy velmi ochotně a profesionálně zajistili pracovníci navštívených knihoven. Každý z členů naší výpravy se navíc v diskuzích s pracovníky knihoven zaměřil na „svou“ problematiku – témata jako např. způsoby podpory vědy, management a zajištění provozu knihoven, knihovní služby, problematika centralizace systému knihoven, způsoby propagace služeb, webové služby knihoven, jednotný vizuální styl aj.

Víte, že...

Finsko je země s druhým nejvyšším zastoupením uživatelů knihoven v obyvatelstvu v Evropě? 39.53 % populace je registrováno v knihovně. Vyšší zastoupení čtenářů v obyvatelstvu má pouze Island (40, 96 %). Češi jsou s 13, 63 % na 13. místě.

zdroj: Průzkum organizace EBLIDA z let 2013 – 2015

První knihovnou v našem programu byla v úterý ráno Národní knihovna Finska neboli *Kansalliskirjasto*, která sídlí v historické budově od architekta Carla Ludwiga Engela z poloviny 19. století. Role národní knihovny se ve Finsku nijak zásadně neliší od rolí, které naplňují národní knihovny jinde v Evropě. Zvláštností je ale organizační zařazení

Národní knihovny pod Helsinskou univerzitu, funguje jako její nezávislý institut. Finská národní knihovna je specifická bohatým zastoupením ruské a slovanské literatury v jejích sbírkách, což historicky vychází z faktu, že bylo Finsko od první dekády 19. století až do získání nezávislosti v roce 1917 součástí Ruského impéria, z něhož dostávala knihovna povinný výtisk. Tento fond i nadále rozvíjí, zaměřuje se zejména na společenské a humanitní vědy. Národní knihovna Finska tak disponuje vůbec největší sbírkou rusistického fondu 19. století mimo území Ruska a navíc je pro badatele ze světa snadno dostupná.

Po pár hodinách strávených v Národní knihovně jsme se přemístili jen o několik bloků dál (centrum Helsinek je tak malé, že máte všechno jako na dlani), abychom se dostali do další z knihoven z našeho programu, univerzitní knihovny Helsinské univerzity, neboli *Helsingin Yliopiston Kirjasto*. Univerzitní knihovna nám byla samozřejmě profesně bližším prostředím, než knihovna národní. Univerzita a potažmo knihovna sídlí v budově zvané Kaisa House, což je oceňovaný skvost moderní architektury z roku 2012, za kterým stojí architektonické studio Anttinen Oiva a které posbíralo řadu odborných architektonických cen. Knihovna je skutečně vyšperkovaná i z pohledu interiérového designu a v šesti podlažích (celá budova je jedenáctipatrová) nabízí na 1000 studijních míst, z nichž některá jsou zařízena nábytkem světově proslulých designerů (např. židle od Davida Rowlanda či křesla od Ilmari Tapiovaara nebo Yrjö Kukkapuro).

Vysoká úroveň architektonického řešení, velkorysost prostoru a designová vytríbenost knihovny Helsinské univerzity je rozhodně největším rozdílem oproti mnoha českým (nejen) univerzitním knihovnám. Příliš nás nepřekvapilo, že podobně jako v berlínských univerzitních knihovnách, i v Helsinkách se dnes knihovní akvizice orientuje prakticky výhradně na informační zdroje v elektronické podobě. Pro představu roční náklady knihovny Helsinské univerzity na akvizici dosahují

téměř 6 milionů Euro, z čehož více než 86 % směřuje právě do elektronických zdrojů. I české univerzitní knihovny, včetně těch na UK se k tomuto trendu v posledních letech přibližují. Jedním z cílů, které jsme si domů přivezli, je do budoucna výraznější snaha o lepší viditelnost a snazší použitelnost elektronických zdrojů, které naše univerzita a fakulta předplácí – nezbytný předpoklad pro silnější orientaci na elektronický obsah. Z obecnějšího pohledu však můžeme s potěšením konstatovat, že co se týče nabídky služeb, jejich nastavení a kvality za Finy nijak viditelně nezaostáváme. Rozdíl je snad jen ten, že u nás jeden knihovník musí sám často zvládat něco, na co mají knihovny ve Finsku sestavené celé týmy pracovníků.

Protože knihovník nemá knihoven nikdy dost, rozhodli jsme se v úterý ještě neplánovaně rozšířit náš program a dát na radu knihovnice z Helsinské univerzity, abychom z Helsinek vyjeli do nedalekého městečka Espoo na poloostrově Otaniemi. V tamním kampusu technické Aaltovy univerzity (*Aalto-yliopisto*) se nachází nově otevřené studijní centrum v čerstvě zrekonstruované budově slavného finského architekta Alvara Aalto. Studijní centrum je kombinací knihovny a studentského komunitního prostoru a ve dvou patrech nabízí stovky studijních a odpočinkových zón osazených nábytkem nejrůznějšího stylu a charakteru od závěsných vejčitých křesel, které možná znáte z žižkovské televizní věže nebo z Ještědu, přes konvenční křesílka, židle, až po obyvatelné výklenky ve stěnách. Finové jsou celosvětově největšími konzumenty kávy, a proto jsou malé či větší kavárny zcela běžnou součástí knihoven, ani my jsme neodolali a v kavárně studijního centra jsme si vychutnali čaj a kávu.

autor: Tomáš Vejvoda, Knihovna Jana Palacha FF UK

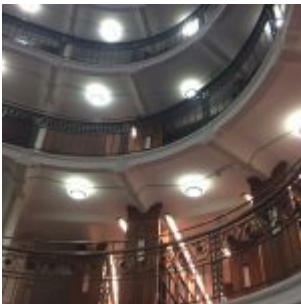
Konec první části, v druhém díle reportáže z Helsinek si přečtete o tam, jak vypadá v Helsinkách veřejná městská knihovna nebo úzce zaměřená knihovna, specializovaná na klasickou hudbu a hudební vědu.

Helsinki

v listopadu jsou Helsinki už bohatě vyzdobené a připravené na Vánoce

Národní knihovna Finska neboli Kansalliskirjasto

Národní knihovna Finska sídlí v historické budově od architekta Carla Ludwiga Engela

V Národní knihovně Finska mají české odborné časopisy své místo

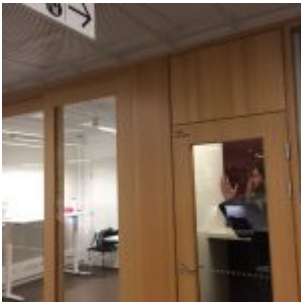
Knihovna helsinské univerzity Helsingin Yliopiston Kirjasto

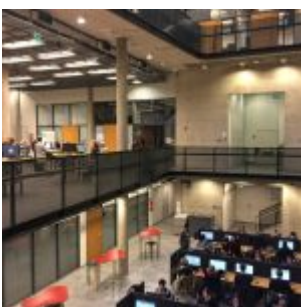
Budova, ve které knihovna sídlí je skvostem moderní severské architektury

Rozmanitá nabídka studoven od obvyklých studijních míst, přes různé typy týmových studoven až po individuální kóje

Telefonovat můžete v odhlučněné budce, abyste nerušili ostatní...

Toto už je záběr ze studijního centra Aaltovy univerzity na poloostrově Otaniemi

Studijní centrum, které studentům slouží jako místo ke studiu, setkávání i odpočinku je umístěno ve zrekonstruované budově věhlasného finského architekta Alvara Aalto

Středobodem studijního centra Aaltovy univerzity je od rána až do večera otevřená kavárna, kde si každý najde to, na co má chuť